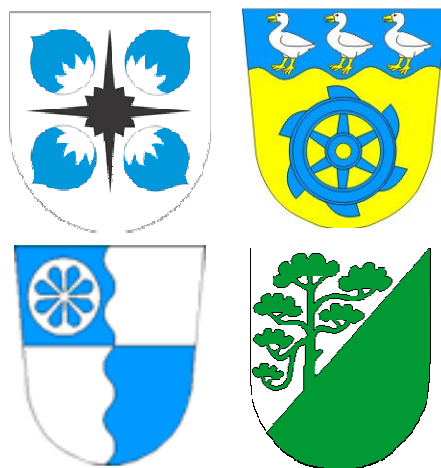

IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA ARENGUSTRATEEGIA 2010-2013

2009

EESSÕNA

Hea lugeja,

Tere tulemast tutvuma Ida-Harju Koostöökoja 2010-2013 arengustrateegiaga. Sinu ees olev dokument on koostatud Maaelu Arengukava 2007-2013 Leader-meetme raames maapiirkondade arendamiseks suunatud toetusrahade kasutamiseks järgneva nelja aasta jooksul.

Leader-meede on mõeldud maaelu edendamiseks ning põhineb altpoolt tuleval algatusel ning kohalike elanike võimalusel otsustada, kuhu on vaja vahendeid suunata, et maapiirkonda ergutada ja atraktiivsemaks muuta.

Strateegia, mis maakeeli öeldes on ideed ja tegevused tuleviku loomiseks ning kindlustamiseks, võimaldab kohalikel inimestel rakendada oma võimeid ja oskusi maaelu arendamiseks ning aitab neil seda teha Sinu ees oleva strateegia kaudu.

Käesolevas dokumendis on koondatud Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna omavalitsuste, mittetulundusühenduste, ettevõtjate ning aktiivsete inimeste koostöö tulemusena sündinud ideed ja tegevused piirkonna arendamiseks ning seeläbi positiivse tuleviku loomiseks. Vajadustele ja võimalustele tuginedes lepiti ühiselt kokku piirkonna visioon, sellest lähtuvalt kaardistati kitsaskohad, mis takistavad seda visiooni saavutamast ning toodi välja võimalikud tegevussuunad nende kitsaskohtade leevendamiseks.

Strateegia viiakse ellu Leader-meetme raames eraldatavate vahendite ning tegevusgrupi, omavalitsuste ja projektitaotlejate omavahendite toel. Ida-Harju Koostöökoja tänab kõiki, kes strateegia koostamisse oma panuse andsid ja ootab kõiki piirkonna arengust huvitatud inimesi jätkuvale koostööle.

Ida-Harju Koostöökoja juhatus

SISUKORD

1. IDA-HARJU KOOSTÖOKOJA TEGEVUSPIIRKOND	3
1.2. Rahvastik.....	4
1.3. Tööhõive ja ettevõtlus.....	6
1.4. Kohalike omavalitsuste toimetulek.....	8
1.5. Küla- ja huviliikumine.....	10
2. IDA - HARJU KOOSTÖOKODA	11
2.1. Organisatsioon	11
2.2. Koostöö	13
3. ARENGUSTRATEEGIA KOOSTAMISE PROTSESS	15
4. TEGEVUSPIIRKONNA VAJADUSED	17
5. IDA - HARJU KOOSTÖOKOJA PIIRKONNA STRATEEGIA 2010 - 2013	20
5.1. Strateegia	21
5.2. Toetatavad tegevused ja oodatavad tulemused	23
5.2.1. Meede 1.1 TEEME KOOS.....	23
5.2.2. Meede 1.2 KODUKANT KORDA	26
5.2.3. Meede 2.1 TÖÖD ja LEIBA	29
5.3. Strateegia elluviimine ja seire	32
5.4. Rakendussätted.....	33
6. SEOSD AREGUDOKUMENTIDEGA JA PIIRNEMISED FONDIDEGA	34
6.1. Eesti Maaelu arengukava 2007-2013	34
6.2. Maakonna ja kohalike omavalitsuste arengudokumendid	34
6.3. Piirnemised fondidega	36
KASUTATUD ALLIKAD	37
LÜHENDID JA SÕNASELETUSED	38
LISAD.....	40

1. IDA-HARJU KOOSTÖÖKOJA TEGEVUSPIIRKOND

1.1. Paiknemine ja asustus

Ida-Harju Koostöökoja territoorium paikneb Harju maakonna idaosas hõlmates 4 kohaliku omavalitsuse (edaspidi ka KOV) territooriumi ligikaudu 929 km² ulatuses (joonis 1), kus 2009. a. 1. jaanuari seisuga elas 17 549 inimest (Rahvastikuregister 2009).

Joonis 1. Ida-Harju Koostöökoja Leader tegevuspiirkond

Maastikuliselt asub piirkond **Põhja-Eesti lavamaal** (Raasiku, Kose) ja **Kõrvemaal** (Anija, Aegviidu). Põhja-Eesti lavamaale on iseloomulik tasane pinnamood, valdavalt moreentasandikud ja lamedad moreenkatttega kõrgustikud. Kõrvemaad iseloomustab suur metsasus, sood ja rabad ning mandrijää poolt tekitatud pinnavormid – mõhnastikud ja oosistikud, mis on ümbritsetud paljude järvedega. Piirkonna suurim tugevus on rikkalik loodusressurss. Loodusmaastikud pakuvad huvi (harrastus)sportlastele ja seiklushimulistele matkajatele, **Kõrvemaa suusa- ja matkarajad** moodustavad kokku ca 65 km pikkuse marsruudi. RMK poolt on piirkonda rajatud **Aegviidu-Liiapeksi, Uuejärve,**

Sõõriksoo, Kakerdaja-Kalajärve matkarajad. Lisaks asuvad piirkonnas **Mustjõe, Aruküla-Pikavere-Kiviloo-Peningi-Raasiku** matkarada, **Kose-Uuemõisa** ja **Tuhala maastikukaitseala** matkarajad.

Tegevuspiirkond on ühtne geograafilise asendi ja sarnane sotsiaalmajanduslike näitajate poolest. Aegviidu, Anija, Kose ja Raasiku vallad moodustavad Tallinna kaugtagamaa osa, olles otseselt mõjutatud pealinnaregiooni sotsiaalmajanduslikest protsessidest. Piirkonnas on 1 vallasisene linn (Kehra), 1 alev (Aegviidu), 5 alevikku (Aruküla, Kose, Kose-Uuemõisa, Raasiku, Ravila) ja 66 küla. Suurimad asulad on Kehra linn (3050 elanikku), Aruküla alevik (1950), Raasiku alevik (1350), Kose alevik (2150), Aegviidu alev (880), Kose-Uuemõisa alevik (950), Lehtmetsa küla (780), Ravila küla (470), Oru küla (470) ja Alavere küla (360). Suuremad **teise tasandi keskused** (keskuses paiknevad üldjuhul kauplus, sidejaoskonnad, põhikool ja kohalik perearstikeskus) on Aruküla, Raasiku, Kose-Uuemõisa, Anija, Oru, Alavere ja Aegviidu. Kolmanda tasandi keskused ehk **piirkonna suurima mõjualaga keskused** on Kehra linn ja Kose alevik. 2005. a. Harjumaa planeeringute analüüsi kohaselt on suurema arengupotentsiaaliga (elamuehitus) Kose-Uuemõisa ja Aegviidu (OÜ Hendrikson & Ko 2004, Uuselamuehitusest tulenevate rahvaarvu muutuste ja teeninduskeskuste analüüs).

1.2. Rahvastik

Piirkonna rahvaarv on sõltuvalt registrite andmetest 17 100 (Statistikaamet) – 17 500 vahel (Rahvastikuregister). Täpsema pildi piirkonna rahvastikust annab Rahvastikuregister. Suurima elanikkonnaga on Anija vald, järgnevad Kose, Raasiku ja Aegviidu vallad.

Tabel 1. Demograafiline struktuur Ida-Harju Koostöökoja omavalitsustes 2003-2009.
Allikas: Rahvastikuregister.

	Aegviidu vald					Anija vald				
	Lapsed 0-6	Lapsed 7-18	Tööealised 19-64	Eakad 65-...	Kokku	Lapsed 0-6	Lapsed 7-18	Tööealised 19-64	Eakad 65-...	Kokku
2003	54	141	597	232	1024	467	1 201	3 843	1 013	6524
2004	54	132	575	229	990	450	1 146	3 799	1 009	6404
2005	54	124	554	231	963	448	1 102	3 798	1 027	6375
2006	55	113	560	236	964	433	1065	3814	1025	6337
2007	55	99	545	228	927	421	990	3797	1014	6222
2008	52	96	532	230	910	459	914	3839	991	6203
2009	44	92	527	225	888	451	849	3905	983	6188
	Kose vald					Raasiku vald				
	Lapsed 0-6	Lapsed 7-18	Tööealised 19-64	Eakad 65-...	Kokku	Lapsed 0-6	Lapsed 7-18	Tööealised 19-64	Eakad 65-...	Kokku

2003	421	1 080	3 513	786	5800	324	826	2 697	651	4498
2004	392	1 070	3 483	786	5731	319	804	2 701	665	4489
2005	381	1 049	3 495	801	5726	303	793	2 710	659	4465
2006	380	1021	3554	820	5775	317	783	2746	668	4514
2007	401	951	3503	845	5700	345	749	2755	682	4531
2008	428	911	3518	855	5712	383	726	2792	684	4585
2009	467	880	3586	856	5789	420	703	2886	674	4683

Tabelist 1 on näha, et rahvastiku üldarvus on protsentuaalselt viimaste aastate jooksul kõige rohkem elanikke kaotanud Aegviidu vald (13%) ja Anija vald (5%). Kose vallas on elanikkond püsinud stabiilsena, Raasiku rahvaarv on kasvanud (4%), peamiselt eeslinnastumise mõjul. Laste vanusgrupis on kõikides valdades vähenenud 7-18a. osakaal (Aegviidus 30%, Anijas 22%, Kose 10%, Raasiku 2%), 0-6 a. laste osakaal on suurenenud Raasiku ja Kose valdades. Tööealiste osas on ainukesena elanikke kaotanud Aegviidu vald (12%), teistes KOV-ides on nende osakaal rahvastikus veidi suurenenud.

Aegviidu valda iseloomustab väike negatiivne loomulik iive, ülejäänud valdades on viimasel paaril aastal olnud sündide-surmade vahe positiivne (tabel 2). Hetkeline positiivne iive võib lühiajaliselt jätkuda, ent pikas perspektiivis, kui sünnitusikka jõuab 1990-ndate keskpaiga põlvkond, ei ole sündimuskäitumine elanikkonna taastootmiseks piisav, millele osutab ka Harjumaa omavalitsuste rahvastikuprognos.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	1.10.2009
Aegviidu vald	-3	-9	-4	-1	-7	-5	-2
Anija vald	-22	7	0	26	21	22	-4
Kose vald	8	6	-3	-16	13	32	24
Raasiku vald	-12	-13	7	8	4	35	22

Tabel 2.
Loomulik iive omavalitsustes.
Allikas: Harju Maavalitsus 2009.

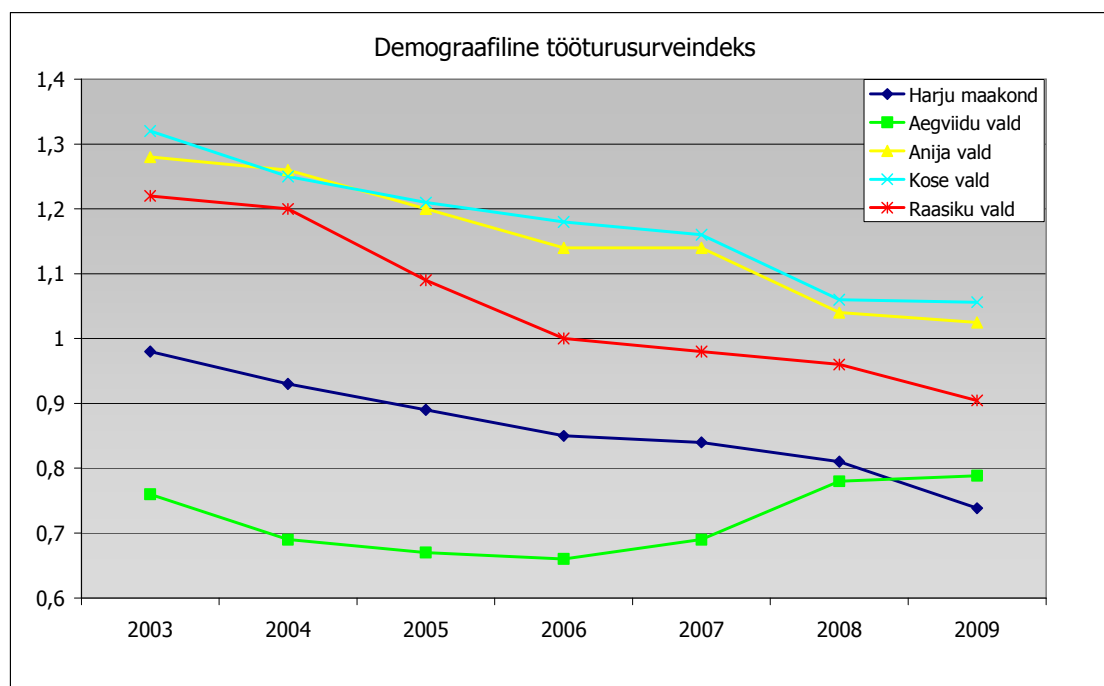
Rändestatistika (tabel 3) näitab, et viimastel aastatel on lahkujad pigem Aegviidu ja Anija vallast, Kose ja Raasiku valdasid iseloomustab eeslinnastumise trend, mis kajastub positiivses rändesaldos.

	Aegviidu vald	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald
2003	-8	-54	-26	6
2004	-10	-8	-10	-3
2005	7	7	61	55
2006	-10	-28	27	62
2007	-10	-10	24	58
2008	-7	-19	64	72

Tabel 3.
Rändesaldo registreeritud sissekirjutuse põhjal. Allikas: Statistikaamet 2009.

Eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5–14-aastased) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55–64-aastased) suhet iseloomustab **tööturu**

surveindeks. Kui indeks on ühest suurem, siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb. Jooniselt 2 on näha, et võrreldes Harju maakonna keskmisega on antud piirkonna omavalitsuste indeksid kõrgemad, kuid üldine trend on langev. Lähiajal võib indeks suureneeda, kuid pikas perspektiivis lasub üha suurem koormus töötavatel inimestel, kes peavad ülal pidama lapsi ja eakaid.

Joonis 2. Ida-Harju omavalitsuste demograafiline tööturu surveindeks. Allikas: Statistikaamet 2009.

Kokkuvõttes toob Harju maakonna valdade rahvastikuprognosis aastateks 2006 - 2020 peamiseks põhjuseks välja, et antud hetke rahvastikukäitumise jätkudes baasstsenaariumi kohaselt rahvaarv tegevuspiirkonnas mõnevõrra väheneb (Aegviidu 13%, Raasiku, Anija 4%, Kose vähem). Elanikkond võib püsida stabiilsena või veidi kasvada ainult sissetuleku tulemusena (Kose 9%, Aegviidu 5%, Raasiku 4%, Anija 2%) (Harjumaa linnade ja ... 2007). Detailsemat ülevaadet piirkonna rahvastiku kohta võib lugeda OÜ Geomedia poolt 2009. a. suvel läbiviidud tööjõu ja tööturu uuringust (Lisa 2).

1.3. Tööhõive ja ettevõtlus

Tööhõive olukord on võrreldes paari aasta taguse kasvuperioodiga drastiliselt muutunud. Kui 2006-2007a. oli registreeritud töötuse määr Harju maakonnas umbes 1% tööealisest elanikkonnast, siis 2009.a. kolmandaks kvartaliks on see

10,5%. Tallinna osakaal maakonna töötuses on 76%. Tabelist 4 on näha, et madalaim töötus maakonnas oli 2006. aastal. Võrreldavas perioodis on töötus maakonnas kasvanud 8,8 korda. Omavalitsuseti on tegevuspiirkonnas töötuse määr 5-10% vahel, tegelik töötute arv piirkonnas on KOVide hinnangul registreeritust ca 50 inimese võrra kõrgem.

Tabel 4. Registreeritud töötute arv 31.08 seisuga. Allikas: Töötukassa 2009.

	Aegviidu vald	Anija vald	Kose vald	Raasiku vald	Tallinn	Maakond
2005	7	34	32	16	4493	5515
2006	4	21	12	18	2757	3330
2007	3	21	11	17	2783	3474
2008	10	45	29	22	4797	6208
2009	30	303	196	181	22238	29352

Osa valdade tööealisest elanikkonnast on igapäevaselt seotud Tallinnaga. Töö eesmärgil pendelrände osatähtsus on OÜ Positiumi uuringu tulemusel Aegviidu vallas 23%, Anijal 21%, Kosel 23%, Raasikul 34% (Linnaregiooni mõjuala analüüs passiivse mobiilpositsioneerimise andmetega, Tallinna LV, TÜ, Positium LBS, 2007). Ida-Harju tööjõuturu uuring toob välja, et pendelrände osatähtsus on suurim Raasiku vallas 42%, Anija ja Kose vallas 30% ning Aegviidus 20%. Elanike töökohtadest asuvad tegevuspiirkonnas veidi üle poole (54%). Majandusraskustes saab määravaks asjaolu, kui mitmekesised tootmissektorid on piirkonnas esindatud. Kehra kui monofunktsionaalne linn on kõrge riskifaktoriga sotsiaalsete kriiside korral. Need asjaolud muudavad ka pendelrände osakaalu.

Tööhõivel ja majandusel on tugev seos transpordiühendustega. Hea infrastruktuuriühendus on mööda Tallinn-Tartu ja Piibe maanteed. Tööjõuturu uuring (OÜ Geomedia 2009) toob välja, et 62 % töötajatest kasutab tööle jõudmiseks eratransporti, 21% kasutab ühistransporti. Ühistranspordi kasutus jaguneb elektrirongi (10%), bussi (5%) ja marsruuttakso (4%) vahel. Bussitransport toimib paremini Tallinna maantee läheduses ja suuremate keskuste (Kehra, Aruküla, Kose) vahel. Elektrirongiühendus Tallinna ja lõpppeatuse Aegviidu vahel sõidab sõltuvalt päevast 8-11 liini. Ühistranspordi kitsaskohtadest toodi kasutajate poolt enim esile „bussiajad ei sobi või bussid käivad harva“ (25% vastanutest) ning „rongiajad ei sobi või rongid käivad harva“ (12% vastanutest) (OÜ Geomedia 2009).

Registreeritud ettevõtte arv piirkonnas on üle 700, kuid paljud on nendest fiktiivsed või passiivsed ning eksisteerivad ainult nimeliselt. Jättes välja ettevõtted, kes realselt majandustegevuses ei osale, on õigem öelda, et Äriregistri 2007.a. andmetel tegutses tegevuspiirkonnas veidi üle 400 ettevõtte – Aegviidu vallas 22, Anija vallas 116, Kose vallas 157 ja Raasiku vallas 123. Suurimad piirkonna tööandjad 2007.a. seisuga on ära toodud tabelis 5.

Tõenäoliselt on praeguseks hetkeks toimunud mõningates ettevõtetes töötajaskonna koondamisi.

Tabel 5. Piirkonna suurimad tööandjad. Allikas: IHKK tööjõuturu uuring, Geomedia 2009.

AEGVIIDU VALD	ANIJA VALD	KOSE VALD	RAASIKU VALD
- Aegviidu Puit AS (65)	- Horizon Tselluloosi ja paberi AS (530) - Valsniidu AS (65) - Teknifor OÜ (53) - Year AS (45)	- Klaasimeister AS (61) - Kose Mööbel AS (58)	- Mistra-Autex AS (200) - Metalliset Eesti AS (245) - Raasiku Elekter AS (44)

Üle 10 ettevõttega asulaid on piirkonnas kaheksa – Aruküla (64), Kose (61), Kehra (52), Kose-Uuemõisa (31), Raasiku (30), Aegviidu (22), Oru (15) ja Alavere (12). 74% registreeritud ettevõtetest on vähem kui 10 töötajaga mikroettevõtted, 24% on keskmise suurusega ettevõtted (kuni 250 töötajat), suurettevõtteid on 2%. Uuringu järgi on kõige enam töötajaid hõivatud tööstuses (ca 2000), teeninduses ca 1000 ning primaarsektoris veidi üle 100 inimese. Tegelik töötajate arv on tõenäoliselt suurem, sest osa inimesi on hõivatud piirkonnast väljaspool. Majandusstruktuuris moodustavad kolm peamist valdkonda ehitus ja kinnisvara, töötlev tööstus, hulgi- ja jaekaubandus (tabel 6). Detailsemat ülevaadet piirkonna tööhõive ja ettevõtluse kohta võib lugeda OÜ Geomedia poolt 2009. a. suvel läbiviidud tööjõu ja tööturu uuringust (Lisa 2).

Tabel 6. IHKK piirkonna ettevõtlusstruktuur. Allikas: IHKK tööjõuturu uuring, Geomedia 2009.

Tegevusala EMTAK-i järgi	Registreeritud ettevõtete arv	Tegevusala osakaal %
Ehitus ja kinnisvara	84	20
Töötlev tööstus	68	16
Hulgi- ja jaekaubandus	65	15
Muu	56	13
Veondus ja laondus	42	10
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	41	10
Finants- ja kindlustustegevus	28	7
Turism, majutus ja toitlustus	24	6
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	16	4

1.4. Kohalike omavalitsuste toimetulek

Tegevuspiirkonna omavalitsuste näol on tegemist Tallinna tagamaa valdadega, mis on otseselt mõjutatud pealinnaregioonis toimuvatest protsessidest. Buumiaja andmete analüüsile ei ole siinkohal erilist rõhku pandud, sest tänaseks on osad näitajad muutunud vastupidisteks, mille väljatoomine moonutaks tegelikku

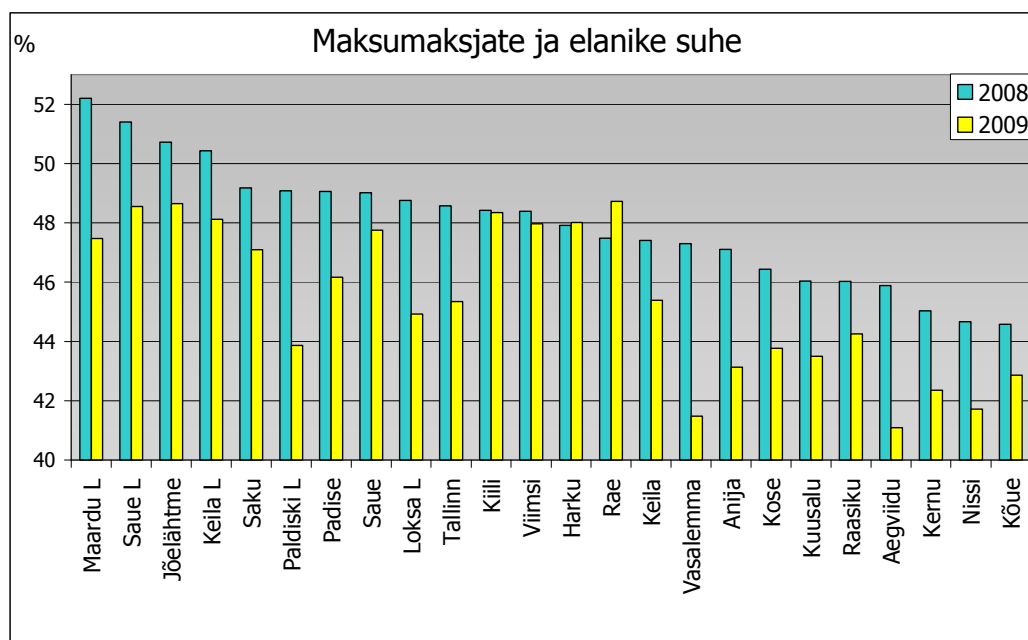
olukorda. Arvestusliku tulu ja keskmise palga poolest (tabel 7) tegevuspiirkonna KOVID Rahandusministeeriumi analüüsid „üle keskmise rikkad“, millede näitajad on võrreldes teiste Eesti omavalitsustega suhteliselt kõrged. Paremini kui brutopalk näitab omavalitsuse rikkust tulumaksu laekumine maksumaksja kohta. 2008. a. olid Aegviidu ja Raasiku selle näitajaga maakonna omavalitsuste seas teises kolmandikus, Kose ja Anija viimases kolmandikus (Viimsi vallas 29 826.-, Maardu linnas 16516.-). Tabelis 7 kajastatud näitajad on majanduskasvu aastate tulemus. Maksutulude vähenemine ja töötuse suurenemine hakkasid mõju avaldama 2008. a. lõpus ning lähitulevikus positiivseid trende ette näha ei ole.

Tabel 7. Omavalitsuste 2008.a. finants- ja arengunäitajad. Allikas: Rahandusministeerium 2009.

KOV	Arvestuslik tulu elaniku kohta	Keskmine brutopalk elaniku kohta	Tulumaksu laekumine maksumaksja kohta	KOV tulukus	KOV finantsnäitajad	KOV arengunäitajad
Aegviidu vald	6 295	13 647 EEK	19 902 EEK	Tulukas	Hea	Madal
Anija vald	6 539	12 256 EEK	17 962 EEK	Tulukas	Hea	Keskmine
Kose vald	6 367	13 166 EEK	19 033 EEK	Tulukas	Hea	Hea
Raasiku vald	6 889	14 122 EEK	20 499 EEK	Tulukas	Hea	Hea

Kohalikel omavalitsustel on kõige olulisemaks tulubaasi komponendiks füüsilise isiku tulumaks. Harjumaal moodustab tulumaksu laekumine KOV eelarvete tuludest 51-80% (Aegviidu 71%, Anija 63% Kose 62% Raasiku 69%). Rahandusministeeriumi aruannete järgi saab välja tuua, et üksikisiku tulumaksu laekumine on 2009.a. augustis võrreldes 2008.a. augustiga kahanenud Anija vallas 18%, Aegviidus 15% Raasikul ja Kosel 9-10%. See on omavalitsusi sundinud oluliselt vähendama eelarvekulusid.

Väga oluline aspekt on omavalitsuse elanikkonna ja maksumaksjate vaheline proportsioon, mis iseloomustab KOVi finantsilist jätkusuutlikkust. Suhe 50% ja rohkem on väga hea näitaja, kuid enamikel KOVIDest jääb see siiski alla selle. Ida-Harju Koostöökoja omavalitsustel vastav suhe 46-47% (joonis 3). Käesoleval aastal on avaldunud esimesed majandussurutise mõjud – maksumaksjate arv on üldjuhul vähenenud, mis kajastub omakorda eelarve tulude vähenemises. Maksumaksjate osakaalu vähendamine seab suurema koormuse olemasolevatele maksumaksjatele, mistõttu mahukad investeeringud võivad lükkuda kaugemale tulevikku.

Joonis 3. Harjumaa omavalitsuste maksumaksjate ja elanikkonna suhe. 2009. a. on arvestatud 8 kuu näitajad. Allikas: Rahandusministeerium 2009.

1.5. Küla- ja huviliikumine

Tegevuspiirkonnas oli Äriregistri 2008.a. andmete järgi registreeritud mittetulundusühenduste arv ca 300 (Aegviidu 14, Anija 75, Kose 140 Raasiku 68 ühendust), nendest 130 olid korteri-, garaaži- ja hooneühistud. Ülejäänutest saab välja tuua külaseltsid – 66 küla kohta on ca 30 seltsi; spordivaldkonnaga seotud seltse (pallimängud, koroon, orienteerumine, tennis, moto) on ca 40; kultuurivaldkonnaga seotud seltse (pillimäng, tants, koor) on ca 20; jahindusmesindusseltse 5, ülejäänud on spetsiifilisemad ja vähemesindatud. Territoriaalselt on kõige suurem seltsitegevus koondunud Kose valda. **Suur arvukus erinevaid seltse loob eeldused võrgustikupõhiseks koostööks erinevate seltside vahel, mida on Leader-meetme raames võimalik edendada.** Siinkohal on ära toodud aktiivsemad piirkonna ühendused.

AEGVIIDU VALD	ANIJA VALD	KOSE VALD	RAASIKU VALD
- Aegviidu Rahvamaja - Aegviidu Päästeselts - SK Kõrve Ring	- Lilli Küla Arendamise Selts - Voose Külaselts - Alavere Külaarendamise Selts - Pikva-Arava Külaelu - Anija Mõis - MTÜ Koostöökoda	- Kose Suusaklubi - Oru Külaarendamise Selts - Kose Kunstikeskus - Oru Külakeskus - Tuhala Looduskeskus - EELK Kose Kogudus	- Peningi Külaselts - Aruküla Kultuuriselts - Härma külaselts - MTÜ Tuulekell - Kiviloo Külakeskus

2. IDA - HARJU KOOSTÖÖKODA

2.1. Organisatsioon

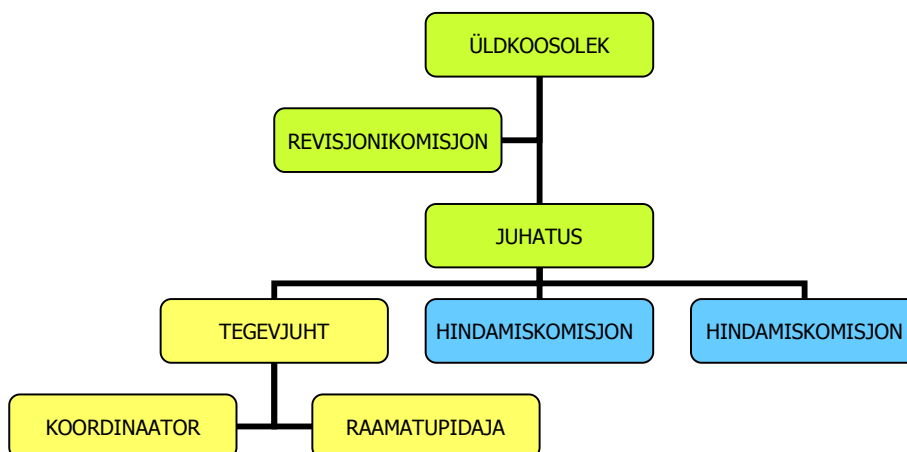
Ida-Harju Koostöökoda (edaspidi IHKK, Koostöökoda) on Leader-meetme raames loodud mittetulundusühing, mis ühendab Aegviidu, Anija, Kose ja Raasiku valdade omavalitsused, ettevõtjad ja mittetulundusühendused. IHKK **missioon** on tegevuspiirkonna elu- ja majanduskeskkonna edendamine ning koostöö tugevdamine kõigi sektorite vahel. Ühingu **eesmärk** on kohaliku elu arendamine ning kohaliku initsiatiivi toetamine lähtuvalt piirkonna vajadustest ja huvidest ning piirkonna strateegia elluviimine tuginedes avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori partnerlusele. MTÜ tegutseb avalikes huvides demokraatia, isemajandamise ja isefinantseerimise põhimõttel. Koostöökoda on asutatud 13. augustil 2008.a. ning 2009.a. 1. septembri seisuga on organisatsioonil 24 liiget. Info ühingu liikmete kohta on nähtav <http://www.idaharju.ee>

Ida-Harju Koostöökoja tegutsemise põhimõtted on:

- **KAASAMINE** – kõigile soovijaile leitakse alati võimalus osaleda IHKK tegevustes vastavalt oma võimetele ja soovidele.
- **VÕIMALUSTE LOOMINE** – IHKK teeb kõik endast oleneva, et luua strateegia kaudu vajadustele vastavaid võimalusi piirkonna organisatsioonide ja indiviidide arenguks, mis on aluseks piirkonna arengule tervikuna.
- **MOTIVEERITUS** – IHKK väärtustab kõrgelt nii töötajate, (juhatuse) liikmete kui piirkonna aktiivsete inimeste motiveeritust ning otsib pidevalt võimalusi inimeste motiveerimiseks.
- **EFEKTIIVSUS** – kõik tegevused viiakse ellu võimalikult efektiivselt nii raha, keskkonna kui inimressursi mõistes.
- **AVATUS** – IHKK on alati avatud uutele inimestele, ideedele ja projektidele. IHKK tegevuse avalikkus tagatakse võimalikult laia infolevikuga. IHKK tegevus on läbipaistev, info tegevuste kohta on üleval kodulehel ning juhatuses on tagatud kõigi sektorite esindatus.
- **PAINDLIKKUS** – IHKK lähtub piirkonna vajadustest laiemalt ning on valmis olema oma töös alati paindlik.

Koostöökoja kõrgeim strateegiline juhtimisorgan on üldkoosolek. Strateegia rakendamise eest vastutab vähemalt 9-liikmeline juhatuse. Järelevalvet ühingu töö üle teostab 3-liikmeline revisjonikomisjon. Juhatuse suurus on valitud põhimõttel, et alla 50% moodustavad avaliku sektori esindajad. Arvukam juhatuse tagab enamate inimeste kaasamise protsessi, mis annab võimaluse laiemaks aruteluks ning aitab tagada suurema üldkoosoleku kvoorumit. Põhikirja kohaselt valitakse juhatuse kolmeks aastaks. Tegevuspiirkonna juhatuse käib koos vastavalt

vajadusele, kuid mitte harvemini kui kord kuus. Vajadusel tehakse erakorralisi nõupidamisi ning viiakse läbi elektroonilisi hääletusi. Leader-meetme rakendamisega seoses on ühingul vajadus ja plaan palgata lisatööjõudu koordinaatori ja raamatupidaja ametikohtadele ning suurendada tegevjuhi koormust (hetkel 0,5). Organisatsiooni tulevane juhtimise skeem on ära toodud joonisel 4.

Joonis 4. IHKK organisatsiooni struktuur

Koostöökoja rahastus moodustub:

- sisseastumis- ja liikmemaksudest;
- Leader-meetme toetusest;
- Omavahenditest.

Ühekordne liitumistasu on ettevõtjatele ja mittetulundusühingutele 300 krooni, omavalitsustele 3000 krooni. Omavalitsuste liikmemaks sõltub registreeritud elanike arvust, ühe elaniku kohta maksavad omavalitsused 15.- aastas. See võimaldab tegevusgrupil paindlikult tegutseda ning mitte olla niivõrd sõltuv Leader rahastuse laekumisest. Mittetulundus- ja äriühingutele on liikmemaks 300.- aastas. Otsuse tasude muutmise osas võtab vastu üldkoosolek. Tegevusgrupp plaanib lisaks Leader-meetme raames PRIA poolt rahastatavatele tegevustele ka tasulisi teenuseid – spetsiifiliste koolituste korraldamine, projektide kirjutamine ja juhtimine. Tasuliste teenuste maht nähakse ette MTÜ aastases tegevuskavas. Liitumis- ja liikmemaksud moodustavad osa tegevusgrupi enda poolt elluviidavate tegevuste omafinantseeringust, ülejäänud vajamineva osa tagab tegevusgrupp ise või kasutatakse arvelduskrediiti. Lisaks kasutatakse võimalust katta omafinantseering juhatuse vabatahtliku panusena.

Ida-Harju Koostöökoja peamisteks kommunikatsiooni väljunditeks on interneti kodulehekülj www.idaharju.ee, mis on külastajale selgelt eristuv, lühike ja meelde jääv. Lisaks on loodud 3 e-postiloendit: juhatusele, liikmetele ning lihtsalt Leader temaatikast ning IHKK tegevusest huvitatud isikutele, kes ei kuulu ei juhatuse ega liikmete hulka. Täiendavalt hakkab perioodiliselt ilmuma (1 kord kvartalis) Koostöökoja digitaalne infoleht. Strateegia koostamise raames on moodustunud arvukas hulk huvitatud organisatsioone ning eraisikuid, kellega koostöös on võimalik saavutada piirkonna ühtne edasine areng.

2.2. Koostöö

IHKK jaoks on koostöö eesmärgiks parimate kogemuste vahetamine ja üksteiselt õppimine, integratsioon ning vastastikku arenguvõimaluste arendamine, mis looks lisandväärtust kõigile koostöö osapooltele.

Ida-Harju Koostöökoda näeb oma koostööpartneritena:

- 1) kohalikud omavalitsused
  - Aegviidu vald
  - Anija vald
  - Kose vald
  - Raasiku vald
- 2) siseriiklikult teised Leader tegevuspiirkonnad
  - MTÜ Arenduskoda
  - MTÜ Põhja-Harju Koostöökogu
  - MTÜ Järva Arengu Partnerid
  - MTÜ Mulgimaa Arenduskoda
- 3) Leader-meedet koordineerivad institutsioonid
  - Põllumajandusministeerium
  - Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
  - Maamajanduse infokeskus
- 4) välisriiklikult
  - Asociacion de Desarrollo Rural Aranjuez-Comarca Vegas (ARACOVE), Hispaania
  - Grupo de Acción Local Sierra Norte de Madrid (GALSINMA)

Strateegia koostamise käigus külastati Eesti-siseselt:

- **Mulgimaa Arenduskoda** (juuli 2009)
- **MTÜ Arenduskoda** (august 2009). IHKK juhatuse liikmed tutvusid Arenduskoja kogemustega strateegia koostamisel ning rakendamisel. Kõige rohkem pöörati külaskäigul tähelepanu strateegia rakendamise

ja projektide hindamise kogemustele. Tutvuti Arenduskoja projektide hindamisstrateegiaga ning projektide nõustamise süsteemiga.

- **Pandivere Arendus- ja Inkubatsioonikeskus** (PAIK) (oktoober 2009). Tutvuti PAIK kogemustega strateegia rakendamisel, külastati Leader toetusega elluviidud projekte ning tutvuti põhjalikumalt PAIK poolt kasutusele võetud internetipõhise hindamissüsteemiga.

Strateegia koostamisele aitasid kaasa:

- Osalemine Maamajanduse Infokeskuse **õppereisil Taani** (2008 sügisel). IHKK tegevusgrupist osales 1 inimene (juhatuse esimees). Taani reisilt kaasa toodud peamine kogemus oli see, et kohalike ettevõtjate toetamine on väga oluline. Taani erinevus Eestiga seisneb selles, et taani ettevõtjate toetusprotsent on võrreldes Eesti Leader-meetme tingimustega väga madal. Taanis oli toetusprotsent paljude projektide puhul kuni 10% ja ettevõtjad olid selle toetuse üle üsna õnnelikud.
- Osalemine Maamajanduse Infokeskuse **õppereisil Rootsi** (2009 sügisel). IHKK tegevusgrupist osales 1 juhatuse liige. Rootsi reisilt saadud oluline kogemus oli see, et on väga oluline jälgida projekti käiku ja nõustada taotlejat ka projekti läbiviimise etapis. Lisaks saadi mitmeid ideid tulevasteks projektideks.
- Õppereis välispartneri juurde **Hispaaniasse** (2009 sügisel). Ühiselt külastati Hispaanias Madridi ümbruses asuvat kahte tegevusgruppi: **ARACOVE** ja **GALSINMA**. Nimetatud tegevusgrupid said valitud seetõttu, et neil on IHKKga ühine probleematika – tegevusgrupid tegutsevad suurlinna vahetus läheduses, kus nii elu- kui majanduskeskkond erineb ülejäänud riigist. Õppereisi raames tutvuti lühidalt mõlema tegevusgrupi ülesehituse ja tegevusega ning pöörati Leader toetuse abil elluviidud projektide külastusele.

3. ARENGUSTRATEEGIA KOOSTAMISE PROTSESS

Ida-Harju Koostöökoja valitud prioriteetid strateegia koostamiseks on **elukeskkonna parandamine** ning **uute teadmiste ja tehnoloogiate kasutamine maapiirkonna konkurentsivõime tõstmiseks**. Strateegia koostamise protsess käivitati 2008.a. teisel poolel. Strateegia koostamine jagunes neljaks etapiks (kokkuvõtlikud tegevused tabelis 8):

1) Uuringud

Leader uuring viidi läbi ajavahemikus märts 2009 kuni mai 2009 a. Uuringu eesmärkideks oli teavitada piirkonna ettevõtjaid ja mittetulundusühendusi Leader-meetmest; kaasata piirkonna aktiivseid ettevõtjaid ja mittetulundusühendusi hilisemaks meetme rakendamiseks; saada piirkonna ettevõtjatelt ja mittetulundusühendustelt tegevusettepanekuid Leader-meetme edasiseks rakendamiseks. Uuringu käigus viidi läbi 41 intervjuud ning 1 kaasamisüritus. Uuringu tulemusena saadi ettevõtjatelt ja mittetulundusühendustelt ettepanekud Leader tegevuskava koostamiseks ja rakendamiseks. 2009. a. suvel viidi OÜ Geomedia poolt läbi piirkonna tööjõuturu uuring, mis kaardistas tööturu hetkeolukorda ning selgitas ettevõtjate tööjõu vajadusi. Uuringu käigus küsitleti ettevõtjaid ja indiviide nende vajaduste ja arvamuse kaardistamiseks ning analüüsiti saadud vastuseid erinevate statistiliste andmete kontekstis.

2) Strateegia koostamine

2009. a. märtsist maini läbiviidud uuringu alusel moodustati 3 valdkondlikku töörühma – **ÜHISTEGEVUS, ELUKESKKOND, ETTEVÕTLUS**. Igas töögrupis viidi läbi 2 töörühma koosolekut. Töögruppide koosolekutest ja tööst oli võimalik osa võtta kõigil huvilistel. Info töögruppide koosolekute kohta avaldati IHKK veebilehel ning levitati infot IHKK e-postiloendite vahendusel. Töögrupi ülesandeks oli sõnastada Leader visioon, valdkondlikud eesmärgid, tegevused nende saavutamiseks ning kirjeldada tulemusnäitajaid mõjude hindamiseks. Töörühmade töö esitati edasiseks arutamiseks juhatusele. Enne strateegia eelnõu avalikustamist viidi läbi 2 infopäeva, eelkõige suunatud potentsiaalsetele taotlejatele. Üldkoosolek kinnitas strateegia 12.11.2009.

3) Õppereisid

Strateegia koostamise raames külastati kolme Eesti tegevusgruppi, osaleti Maamajanduse korraldatud õppereisil Taani ja Rootsi ning külastati välispartnereid Hispaanias (vt lk 13-14).

4) Rakendussätete koostamine

Paralleelselt strateegia koostamisega töötati välja rakendussätted ehk suunised strateegia elluviimise kohta. Suurem osa sisendist, mis puudutas Leader-meetmest rahastatavaid tegevusi, tuli töögruppidest. Strateegia rakenduslik ja koordineeriv osa arutati läbi juhatuses koosolekutel. Rakendussätted on ära toodud osas 5.4.

Tabel 8. Strateegia tegevuste ja ajakava.

IHKK JUHATUSE KOOSOLEKUD	Tegevus	Tegevuse aeg	MAAMAJANDUSE INFOKESKUSE LEADER SEMINARID, ÕPPERIEISID	
	1. Strateegia lähteülesande koostamine	november-detsember 2008		
	2. Strateegiakonsultandi leidmine	jaanuar 2009		
	3. Initsiatiivgrupi mõtetalgute korraldamine	12.02.2009		
	4. Kodulehe valmimine	veebruari-märts 2009		
	5. Intervjuude läbiviimine piirkonna arvamusiidritega	märts-mai 2009		
	6. Strateegia avaseminari korraldamine	09.04.2009		
	7. Valdcondlike töökoosolekute läbiviimine	mai-september 2009		
	8. Tööjõuturu uuringu läbiviimine	juuli-oktoober 2009		
	9. Strateegia eelnõu koostamine	august-september 2009		
	10. Strateegia avalikustamine	oktoober 2009		
	11. Strateegia infopäevade läbiviimine	20 ja 22 oktoober 2009		
	12. Rakendussätete koostamine	september-oktoober 2009		
13. Strateegia heakskiitmine	12.11.2009			
P I I R K O N N A K A A S A M I N E				

4. TEGEVUSPIIRKONNA VAJADUSED

Ida-Harju tegevuspiirkonna Leader strateegia koostamise aluseks on huvipoolte arusaam, millises tegevusraamistikus parasjagu toimetatakse. Piirkonna probleemide ja vajaduste selgitamise koha pealt oli esmane selgeks teha Leader lähenemine ja tegevusgrupi hoiakud. Tegevusgrupi selge seisukoht on, et Leader-meede on **täiendav finantsinstrument**, mille toel ei viida ellu otseselt **omavalitsuslikke ülesandeid** Kohaliku Omavalitsuse Korralduse seaduse mõistes. Sellest tulenevalt keskenduti uuringutes (sh intervjuudes) nendele valdkondadele, mille arendamine Leader raames on võimalik ja mõistlik. Probleeme ja vajadusi kaardistati kahtemoodi: esimene uuring viidi läbi 2009.a. märtsist maini, mis keskendus eelkõige toetusvõimaluste selgitamisele Leader-meetmest. Suvel teostati OÜ Geomedia poolt piirkonna tööjõu turu uuring, mis keskendus piirkonna tööhõive ja ettevõtete tööjõuvajadustega seotud küsimustele. Alljärgnevalt on esitatud kevadised koondvajadused MTÜde ja ettevõtjate intervjuudest, mis on üldistatud piirkonna kitsaskohtadeks ja vajadusteks.

	KITSASKOHAD	TEGEVUSETTEPANEKUD
MITTETULUNDUSÜHENDUSED	<p>Keskonnaga seonduv</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teede kehv olukord - Halb joogiveega varustatus - Elektrikõikumised - Ühisvee ja –kanalisatsiooni puudumine - (Ilu)teeninduse kättesaadavuse halvenemine - Karjäärirajamine (ebaadekvaatsete uuringute teostamine) - Ühistranspordi võimaluste vähesus väljaspool keskusi (eriti bussiliiklus) - Lastehoiu võimaluste puudumine - Majutus- ja toitlustuskohtade vähesus - Ebapiisavad sportimisvõimalused väljaspool keskusi <p>Inimestega seonduv</p> <ul style="list-style-type: none"> - Puudub ühtne kogukonnatunnetus - Inimeste passiivsus, osavõtmatus - Hajutatud väike elanikkond teenuste pakkumiseks - Vähene teadlikkus teistest ühendustest - Kvalifitseeritud tööjõu nappus 	<ul style="list-style-type: none"> - Koostöö suurendamine piirkonna ühenduste vahel - Edulugude tutvustamine ja levitamine - Väikeettevõtlusega alustamise toetamine - Töötubade loomine - Koolituste korraldamine - Ühisürituste korraldamine - Ühenduste nõustamine õiguse, ehituse ja raamatupidamise alal - Eestvedajate tunnustamine ja toetamine - Noorte töö arendamine - Tervise- ja matkaradade korrastamine, rajamine ja viidastamine -(Laste) mängu- ja spordiväljakute rajamine - Lapsehoiuteenuse arendamine ja toetamine - Keskonnakaitse ja -teadlikkuse suurendamisele suunatud tegevuste toetamine - Energiasäästlikkuse toetamine. - Kergliiklusteede rajamine keskusesse - Turismi arendamine

ETTEVÕTJAD	<p>Keskkonnaga seonduv</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ühistranspordi võimaluste vähesus väljaspool keskusi (eriti bussiliiklus) - Teed halvas seisukorras - Tootmiseks madal elektrivarustus - Kesised sportimisvõimalused - Vaatamisväärsuste kehv seisukord <p>Inimestega seonduv</p> <ul style="list-style-type: none"> - Puudub teave piirkonna tööjõu nõudlusest ja pakkumisest - Infosulg ettevõtjate ja omavalitsuste - Koostöövahetus ettevõtete vahel <p>Ettevõtlusega seonduv</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnoloogia ja tootearenduse investeeringute vähesus ettevõtjatele - Investeeringuprojektide ettevalmistamine kallis - Ei toetata ekspordi osakaalu suurendamist - Erinevatest seadustest tulenevad normatiivid ja tervisekaitse nõuded 	<ul style="list-style-type: none"> - Tervise- ja matkaradade rajamine, korrastamine ja viidastamine - Ühisürituste korraldamine nii valdade siseselt kui ka piirkonnas laiemalt - Noorte töö arendamine - Töö- ja puhkelaagrite korraldamist - Piirkonna tööjõu nõudluse ja pakkumise uuringu läbiviimine - Ettevõtjate ühisturunduse toetamine - Piirkonna turundamine - Koolitused ettevõtlusest - Ettevõtte tootearendus- ja tehnoloogiainvesteeringute toetamine - Investeeringuprojektide ettevalmistamise toetamine - Turismiettevõtjate investeeringute toetamine
-------------------	---	---

Intervjuude selgituseks saab öelda seda, et olenemata toetusvõimalusest on elanike probleemid seotud ikkagi igapäevaelu küsimustega – töökohad, ühistransport, teed, teenindus – paljuski sellised teemad, mida ainult Leader abil ei ole võimalik lahendada. Teiseks on teatud asjad paratamatud: ettevõtlus tekib sinna, kus on selleks soodne asukoht ja nõudlus teenuse järele; ühistransport toimib paremini seal, kus on suurem teeninduspiirkond ja parem infrastruktuur. Ent üsna üheselt toetati MTÜde ja ettevõtjate poolt mõtet edendada ühis- ja koostöötegevusi ning elukeskkonna ja ettevõtluse investeeringuid. Eriti olulisena rõhutati **tööd noortega**.

Piirkonna tööjõuturu uuringust saab täienduseks ettevõtjate arvamustele välja tuua, et 40% ettevõtetest hindas lähituleviku tööjõuvajadusi positiivselt, et taastada endine tootlikkus. Probleemidena toodi peamisena välja kvalifitseeritud tööjõu puudus maapiirkonnas ja madal töödistsipliin. Ootustes kohalikele omavalitsustele rõhutati vajadustena:

- koostada piirkondlik töötute-tööandjate andmebaas ja seda pidevalt täiendada,
- pakkuda ettevõtetele koolitustoetusi personali koolitamiseks,
- kaardistada ja jagada piirkonna ettevõtlusega seonduvat infot,
- töötubade korraldamist noortele kutse(oskus)õppe propageerimisel.

Lisaks intervjuudele MTÜde ja ettevõtjatega viidi läbi arvamusküsitlus toetusvõimaluste prioritseerimiseks – selgitati konkreetsete tegevusideede

rakendamise vajadust/mittevajadust piirkonnas. Võrreldes intervjuudega olid vastused kohati vastuolulised. Seletavaks asjaoluks võib pidada MTÜde ja ettevõtjate erinevaid nägemusi ettevõtluse teemal. Ent selgelt eristusid kõige olulisemad tegevused, mida on kindlasti vaja täiendavalt toetada.

Tegevusideed	Tegevuse vajaduse % vastanutest
- Laste- ja noorsooürituste toetamine	91
- Turismi piirkondade väljaarendamine	82
- Koolitused, motivatsiooniüritused ringijuhendajatele, treeneritele jt eestvedajatele	77
- Investeeringuprojektide ettevalmistamise toetamine	74
- Laste mänguväljakute, välispordiväljakute jms rajamine	74
- Turismiettevõtja investeeringutoetus	74
- Külaseltside ühisürituste ja koostööprojektide toetamine	68
- Heakorratalgute toetamine	68
- Alustava ja tegutseva väikeettevõtja investeeringutoetus	68
- Terviseradade rajamine	60
- Kergliiklusteede rajamine	60
- Ettevõtte tootearendus- ja tehnoloogiainvesteeringute toetamine	60

5. IDA - HARJU KOOSTÖÖKOJA PIIRKONNA STRATEEGIA 2010 - 2013

VISIOON 2020

Anija vald on kvaliteetse elukeskkonnaga, soodsa ettevõttekeskkonnaga ja majanduslikult mitmekesine, atraktiivsete puhke- ja turismivõimalustega, elujõulise kogukonnaga, jätkusuutlikult arenev omavalitsus, kus paikneb Ida-Harju tõmbekeskus Kehra. Vallas on välja arendatud kaasaaja nõuetele vastav Infrastruktuur. Kultuuriliseelt aktiivses seitsmetegevusega kogukonnas on elanikele tagatud kvaliteetne haridus, mitmekülgsed rakendusvõimalused ja sotsiaalne turvatunne.

Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnast on aastaks 2020 kujunenud igale vanusele atraktiivne ning turvaline elu- ja puhkepiirkond,

kus tegutseb ühtne teotahteline elanikkond. Lastele

on tagatud kvaliteetne haridus, noortele ja täiskasvanutele on loodud mitmekülgsed eneseteostamise võimalused, inimesed saavad oma teadmisi ja oskusi rakendada kohapeal. Infrastruktuur on hästitoimiv tänu pealinna lähedusele ja logistiliselt soodsale asukohale.

Ettevõtluskeskkond on mitmekesine ning orienteeritud loodussäästlike tehnoloogiate kasutamisele. Küllastajaid võluvad maalilised loodus- ja kultuurimaastikud koos paljude aktiivse puhkuse võimalustega. Inimesed tunnevad huvi oma kodukandi ajaloo ja looduse vastu ning panustavad aktiivselt kohaliku elu arendamisse.

Kose vald on aastaks 2013 konkurentsivõimeline, positiivse imago ja tasakaalustatud arenguga haritud, ettevõtluskultuuri- ja looduspärandit ning sisukat vaba aja veetmist väärtustav keskkonna sõbralik kohaliku omavalitsuse üksus Harjumaal. Mainekas elamis-, ettevõtlus- ning puhkepiirkond, mis loob elanikele ja külalistele kindlust paremaks tulevikuks.

Raasiku vald on aastaks 2013 kujunenud arenenud ja hinnatud majandus- ja elukeskkonnaks, kus on välja arendatud infrastruktuur ja kus elanik saab kõik esmateenused kätte valla pilres. Raasiku vald on identiteedilt ja territooriumilt terviklik, tasakaalustatud ja säästva ning kiire arenguga omavalitsus.

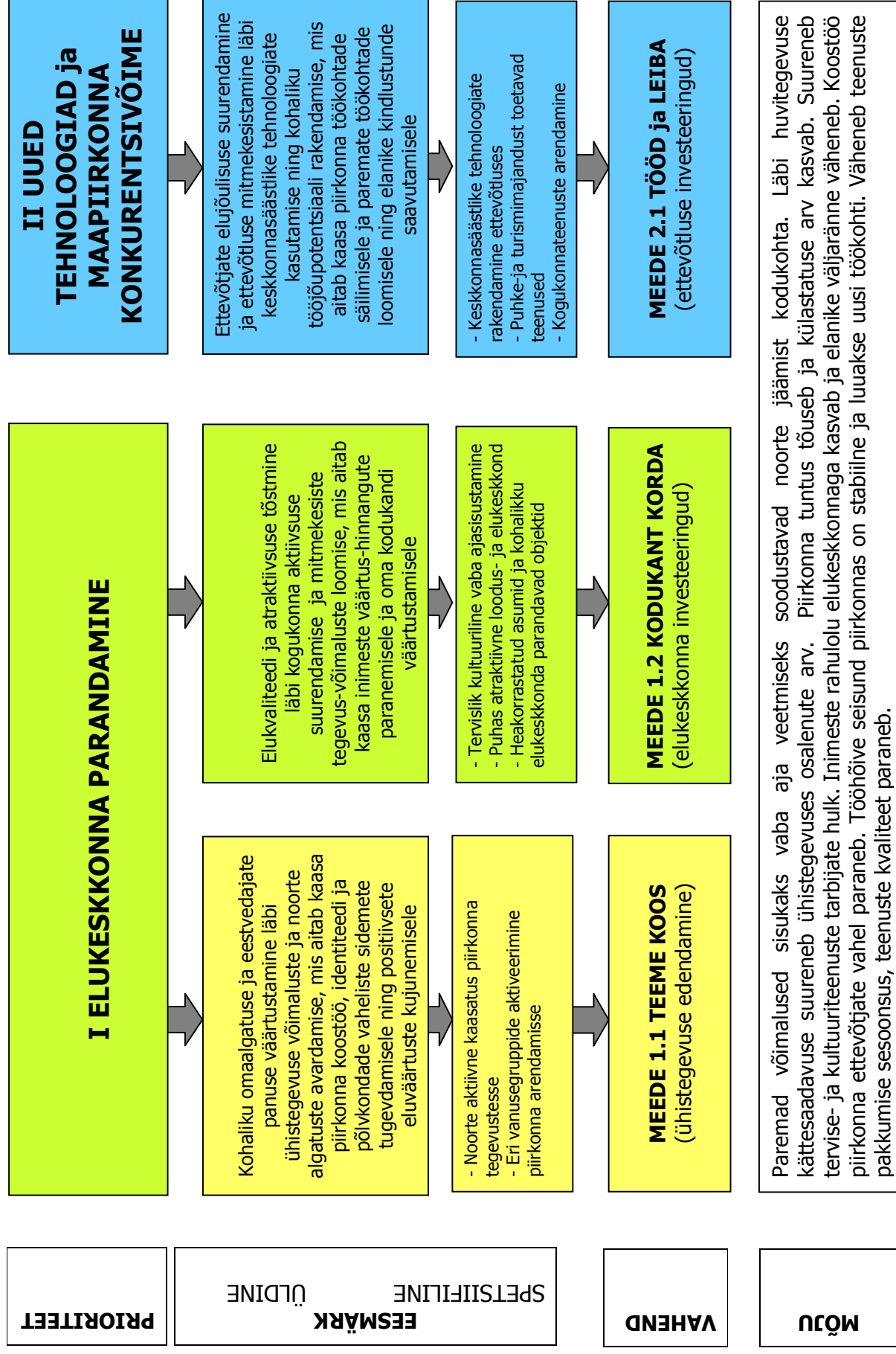
Aegvildu vald on aastaks 2015 Tallinna lähikümbruses tunnustatud, turismisõbralik ja küllastajatele atraktiivne piirkond. Paljud inimesed eelistavad elada ja puhata suure linnas asemel keset loodust, tervislikus ja atraktiivses keskkonnas. Valla elanike arv on kasvanud on loodud uusi töökohti ja sellega seoses on vallas kasvanud tööealiste inimeste arv. Märkimisväärt on kasvanud noorte perede osakaal. Lastele on vallas tagatud alus- ja põhiharidus. Vallas toimib tõhus sotsiaalse kaltsu ja tervishooldussüsteem.

5.1. Strateegia

IHKK Leader visioon ja strateegia on seotud ning aitavad kaasa piirkonna kohalike omavalitsuste visiooni elluviimisele. Integreeritud maaelu arengustrateegia elluviimine eeldab tegevusi eelkõige riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandi koostöös. Leader-meede on täiendavaks instrumendiks maaelu arendamiseks ja mitmekesistamiseks, millega paraku ei ole võimalik lahendada kõiki maapiirkonnaga seotud probleemküsimusi. Seepärast on antud strateegiast välja jäetud otseselt kohalikule omavalitsusele seadusega peale pandud ülesannete täitmine nagu **üld- ja huvihariduse tagamine, ühistranspordi korraldamine, ühisvee ja -kanalisatsiooni rajamine, teede parandamine ja sotsiaalhoolekanne**. Leader-meede ja teised alternatiivsed toetusprogrammid loovad täiendavaid võimalusi piirkonna arendamiseks. Ent kogukonna proaktiivsus sõltub peale omavalitsuste tugevasti aktiivsete kodanikeühenduste ja ettevõtjate panusest kodukandi arengusse. Kohalikud omavalitsused on Leader-meetmes pigem julgustav ja toetav jõud. Ida-Harju Koostöökoja Leader-meede on uuenduslik, täiendav toetusmeede maapiirkonnale, mille abil edendatakse eeskätt kohaliku initsiatiivi elluviimist.

Ida-Harju Koostöökoja valitud prioriteedid Eesti Maaelu Arengukava 2007-2013 Leader - meetme raames on **elukeskkonna parandamine ning uute teadmiste ja tehnoloogiate kasutamine maapiirkonna konkurentsivõime tõstmiseks**. Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna strateegia toetab peamiselt Maaelu Arengukava 2007-2013 III telje eesmärkide saavutamist, mille kohaselt maapiirkondade majanduse mitmekesistamise ja maapiirkondade elanike elukvaliteedi parandamisele suunatud ressursid **aitavad kaasa tööhõive võimaluste ning majanduskasvuks tingimuste loomisele**. Lisaks toetab strateegia I telje eesmärki – põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime parandamine toetades ümberkorraldamist, arendamist ja innovatsiooni. Strateegia viiakse ellu kolme meetme kaudu:

- **TEEME KOOS** (ühistegevuse edendamine)
- **KODUKANT KORDA** (elukeskkonna investeeringud)
- **TÖÖD ja LEIBA** (ettevõtluse investeeringud)

5.2. Toetatavad tegevused ja oodatavad tulemused

5.2.1. Meede 1.1 TEEME KOOS (ühistegevuse edendamine)

Fotod: Sander Rõõmusoks, Harjumaa Fotopank.

Meetme rakendamise vajadus

Meetme rakendamise vajadus on tingitud järgmistest asjaoludest:

- 1) Vähenenud sotsiaalne läbikäimine, nõrk side kodukohaga.** Paljud piirkonna elanikud on igapäevaselt seotud Tallinnaga, mistõttu kogukondade vaheline sotsiaalne läbikäimine väheneb ja nõrgeneb elanike side kodukohaga. Kui enamus teenustest (sh kultuur, sport, meelelahutus) tarbitakse linnades, on piirkonnal oht muutuda pealinna magalaks. Selle ärahoidmiseks tuleb soodustada omaalgatust ja ühiseid tegevusi.
- 2) Lapsed, noored – kindel valik.** 2009.a. märtsist maini kestnud uuring tõi üheselt välja, et kõige enam on vaja panustada noortega tegelemisse. Nende huvitegevuse ja vaba aja veetmisega seotud tegevused on alatoetatud ja rahamahukad, eriti mis toimuvad väljaspool piirkonda. Noored vajavad väljundeid eneseteostuseks.
- 3) Sädeinimesteta pole külaelu.** Sädeinimesed on kogukonna mootoriks, ent tihti ei ole nende panust piisavalt tunnustatud. Sama kehtib erinevate ringide juhendajate kohta.

4) Koostööd pole kunagi liiga palju. 2009.a. märtsist maini kestnud uuring näitas seda, et organisatsioonide omavaheline läbikäimine praktiliselt puudub, kuna üksteise olemasolust lihtsalt ei teata ja selleks puuduvad ka võimalused.

Kõik meetme tegevused on otseses seoses strateegia üldise ja spetsiifiliste eesmärkidega.

Meetme üldeesmärk

Meetme üldeesmärk on kohaliku omaalgatuse ja eestvedajate panuse väärtustamine läbi ühistegevuse võimaluste ning noorte algatuste avardamise, mis aitab kaasa piirkonna koostöö, identiteedi ja põlvkondade vaheliste sidemete tugevdamisele ning positiivsete eluväärtuste kujunemisele.

Spetsiifilised eesmärgid

- Noorte aktiivne kaasatus piirkonna tegevustesse
- Eri vanusegruppide aktiveerimine piirkonna arendamisse

Meetme sihtgrupp on mittetulundusühendused, kohalikud omavalitsused (sh omavalitsuste hallatavad allasutused) ja ettevõtted, kes tegutsevad MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas.

Meetme raames toetatavate tegevuste näited on:

- **noorsootöö arendamine** – nt laste- ja noorsoo ürituste toetamine (noorte algatused, töö- ja puhkelaagrid, spordilaagrid jm laagrid, koolitused, õpitoad, spordivõistlused, festivalid, kultuuriüritused, vabatahtlike kaasamisüritused, tunnustamisüritused jms.) Üritused võivad toimuda tegevuspiirkonnas ja väljaspool (sh välismaal).
- **ühis- ja huvitegevuse toetamine** – nt küla tähtsündmuste, külapäevade ja laatade korraldamine; koolituste, õpitubade korraldamine; avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori vaheliste koostööprojektide korraldamine; koorivõistlustel, festivalidel osalemine jms.
- **pärimus- ja pärandkultuuri säilitamine** – nt koduloo uurimine, piirkonna ajaloo kogumine; temaatiliste kogumike väljaandmine; audio- ja videosalvestite jäädvustamine; arheoloogilised kaevamiste läbiviimine; temaatiliste koolituste ja õpitubade korraldamine; rahvariiete soetamine jms.

- **sädeinimeste tunnustamine** – nt koolituste, motivatsiooniürituste korraldamine; kogemuste vahetamise ekskursioonid sädeinimestele ringijuhendajatele, treeneritele, eestvedajatele jms.

Meetme raames toetatakse tegevuste korraldamise ja/või elluviimisega seotud kulutusi, põhjendatud juhtudel ka soetusi. Kulutused peavad olema mõistlikud ning põhjendatud ja kooskõlas Leader-meetme määrusega.

Toetuse summa sõltuvalt tegevusest on **10 000** kuni **100 000** EEK, millele lisandub omafinantseering. Toetuse määr mittetulundusorganisatsioonidele ja omavalitsustele on kuni 90%, ettevõtetele kuni 60%, seltsingule kuni 100%. Detailsemad taotlemistingimused ja meetmetegevuste vastavuskoodid nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 telgedele on äratoodud strateegia iga-aastases rakenduskavas.

Oodatavad tulemused

Indikaatori tüüp	Indikaator	Sihttase
Väljundid	<ul style="list-style-type: none"> - Toetatud projektide arv - Toetatud noorte projektide arv - Kasusaajate arv 	80 30 8000
Tulemused	<ul style="list-style-type: none"> - Läbiviidud ühistegevuste (sh noortele suunatud tegevuste) arv - Ühistegevustes (sh noorte) osalenute arv - Tunnustatud sädeinimeste arv - Pärandkultuuri väärtustavate tegevuste arv 	70/30 2000/500 150 10
Mõjud	<ul style="list-style-type: none"> - Loodud töökohtade arv - Läbi huvitegevuse kättesaadavuse ühistegevuses osalenute arv elanikkonnas suureneb - Paremad võimalused sisukaks vaba aja veetmiseks soodustavad noorte jäämist kodukohta 	5 10%

5.2.2. Meede 1.2 KODUKANT KORDA (elukeskkonna investeeringud)

Fotod: Mats Kangur, Harjumaa Fotopank, Raasiku Vallavalitsus, Anija mõis, Demis Voss.

Meetme rakendamise vajadus

Meetme rakendamise vajadus on tingitud järgmistest asjaoludest:

- 1. Täiendavate investeeringutoetuse vajadus.** 2009.a. märtsist maini kestnud uuring tõi välja, et piirkonna elukeskkonna arendamine nõuab täiendavaid investeeringuid, eriti mis puudutab mängu- ja spordiväljakute rajamist, matkaradade korrastamist ning asulate heakorrastamist.
- 2. Hea ettevalmistus tagab tulemuse.** Investeeringuprojektid nõuavad üsna suures mahus ettevalmistustöid, mis vähendab taotlejate võimekust katta vajalik omafinantseeringu ja käibevahendite osa. Hetkel puudub eraldi toetuskeem ettevalmistustööde toetamiseks, mis on peamiseks eelduseks välisfinantseerimise taotlemisel. See vajadus leidis kinnitust ka läbiviidud uuringus.
- 3. Tervislikud eluviisid, puhas loodus.** Tegevuspiirkonnast suurema osa moodustavad loodusmaastikud. Rekreatsiooniks on see ideaalne piirkond, siin leidub arvukalt matka- ja suusaradu. Ent külastusobjektid ja tugiinfrastruktuur vajavad järeleaitamist, mis toodi prioriteetsena välja 2009.a. märtsist maini kestnud uuringus. Järeleaitamist vajab ka asulate sotsiaalne infrastruktuur. Inimeste üldine keskkonnateadlikkus on valdavalt madal ning jäätmete liigiti kogumise harjumus ei ole elanikes veel juurdunud. Paljuski on vähene teadlikkus põhjustatud nõukogudeaegsest mõtteviisist ning pikaajalise süsteemsuse puudumisest. Visuaalne heakord moodustab piirkonna mainest üsna suure osa ning kõik

tahavad elada kaunis paigas. Selleks tuleb soodustada omaalgatuslikke heakorrakampaaniaid.

Kõik meetme tegevused on otseses seoses strateegia üldise ja spetsiifiliste eesmärkidega.

Meetme üldeesmärk

Meetme üldeesmärk on tegevuspiirkonna elukvaliteedi ja atraktiivsuse tõstmine läbi kogukonna aktiivsuse suurendamise ja mitmekesiste tegevusvõimaluste loomise, mis aitab kaasa inimeste väärtushinnangute paranemisele ja oma kodukandi väärtustamisele.

Spetsiifilised eesmärgid:

- Tervislik ja kultuuriline vaba aja sisustamine
- Puhas atraktiivne loodus- ja elukeskkond
- Heakorrasstatud asumid ja kohalikku elukeskkonda parandavad objektid

Meetme sihtgrupp on mittetulundusühendused, kohalikud omavalitsused (sh omavalitsuste hallatavad allasutused) ja ettevõtted, kes tegutsevad MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas.

Meetme raames toetatavate tegevuste näited on:

- **investeeringuprojektide ettevalmistamine** – nt ehitusprojekteerimine, detailplaneeringu koostamine, geoloogilised ja geodeetilised uuringud, keskkonnamõjude hindamine, teostatavus- ja tasuvusanalüüsi koostamine, keskkonna-uuringud jms.
- **spordi-, kultuuri-, turismiobjektide korrastamine ja rajamine** – nt tervise-, teema-, kultuuri-, matkaradade korrastamine ja/või rajamine; kergliiklustee rajamine matkaraja ühe osana, radade viidastamine, väikeinfrastruktuuri rajamine; objektiga seotud turundusmaterjalide koostamine jms; kultuuri- ja turismiobjektide rajamine ja/või korrastamine, investeeringud avalikesse, atraktiivsetesse objektidesse, objektide turundusega seotud tegevused, objektide konserveerimine jms.
- **laste mänguväljakute, välispordiväljakute rajamine jms.**
- **avaliku kasutusega objektide lisainvesteeringute toetamine:**
- **korterühistute energiatõhususe suurendamine** – nt kortermajade fassaadide renoveerimine, küttesüsteemide uuendamine, energიაauditite koostamine jms.
- **heakorratööde toetamine** – nt talgute korraldamine, väikevahendite soetamine, veekogude puhastamine jms; jäätmete liigiti

sorteerimispunktide, kogumispunktide (sh ohtlikud jäätmed), prügimajade rajamine jms.

Meetme raames toetatakse investeringu elluviimisega seotud kulutusi, tegevuste korraldamise ja/või elluviimisega seotud kulutusi, põhjendatud juhtudel ka soetusi. Kulutused peavad olema mõistlikud ning põhjendatud ja kooskõlas Leader-meetme määrusega.

Toetuse summa sõltuvalt tegevusest on **10 000** kuni **1 000 000** EEK, millele lisandub omafinantseering. Toetuse määr mittetulundusühendustele ja kohalikele omavalitsustele on kuni 90%, ettevõtetele kuni 60%. Infrastruktuuri rajamisel on toetusemäär kõigile taotlejale kuni 60%. Infrastruktuuriinvesteeringud on elektrivarustuse, veevarustuse ja kanalisatsiooni ja telekommunikatsiooni investeeringud ning investeeringud teedesse. Detailsemad taotlemistingimused ja meetmetegevuste vastavuskoodid nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 telgedele on äratoodud strateegia iga-aastases rakenduskavas.

Oodatavad tulemused

Indikaatoritüüp	Indikaator	Sihttase
Väljundid	<ul style="list-style-type: none"> - Toetatud tegevuste arv - Tehtavate investeeringute maht - Toetust saanud külade ja alevike arv 	40 20 MEEK 30
Tulemused	<ul style="list-style-type: none"> - Rekonstrueeritud, rajatud või korrastatud objektide arv - Paranenud teenustest ja rajatud objektidest kasusaajate arv - Ettevalmistatud investeeringuprojektide arv 	30 10 000 10
Mõjud	<ul style="list-style-type: none"> - Loodud töökohtade arv - Piirkonna tuntuse ja külalastatavuse kasv - Tervise- ja kultuuriteenuste tarbijate arv suureneb - Inimeste rahulolu elukeskkonnaga on suurenenud ja elanike väljaränne vähenenud 	10 5%

5.2.3. Meede 2.1 TÖÖD ja LEIBA (ettevõtluse investeeringud)

Fotod: Demis Voss

Meetme rakendamise vajadus

Meetme rakendamise vajadus tuleneb järgmistest asjaoludest:

1. **Majanduse hetkeolukord.** Peamine võimalus majanduslangusest väljumiseks on stimuleerida ettevõtlust, soodustades uusi investeeringuid tootlikkuse suurendamiseks, töökohtade säilitamiseks ja/või uute loomiseks. Oluline on ettevõtjatele luua paindlikke toetusmeetmeid täiendades olemasolevaid toetusi. Investeeringutoetuste vajadust näitas selgelt ka 2009.a. märtsist maini kestnud uuring.
2. **Piirkonna turismipotentsiaal.** Tegevuspiirkonna tugevuseks on eelkõige rikkalik looduspärand. Turismiettevõtjaid pole küll ülearu palju, kuid oluline on pakutavate teenuste sisu ja kvaliteet. Turismiteenuste sidumine avalike külastusobjektidega on vajalik ning soodustades avaliku ja erasektori võrgustumist saavutatakse suurem sünergia. Turismiturunduse kontekstis on piirkond üpris tundmatu, jäädes eemale Tallinn-Ida-Virumaa ja Tallinn-Lõuna-Eesti turismivoogudest.
3. **Sotsiaalne ettevõtlus ja kogukonnateenused.** Eestis on sotsiaalsele ettevõtlusele veel vähe tähelepanu pööratud. Selline ettevõtluse vorm on sobilik eeskätt maapiirkonnale ja mittetulundusühendustele pakkumaks erinevaid kogukonna- või avalikke teenuseid. Sotsiaalse ettevõtluse arendamisega saavutatakse tugevam kodanikuühiskond.

Kõik meetme tegevused on otseses seoses strateegia üldise ja spetsiifiliste eesmärkidega.

Meetme üldeesmärk

Meetme üldeesmärk on tegevuspiirkonna ettevõtjate elujõulisuse suurendamine ja ettevõtluse mitmekesistamine läbi keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutamise ning kohaliku tööjõupotentsiaali rakendamise, mis aitab kaasa piirkonna töökohtade säilimisele ja paremate töökohtade loomisele ning elanike kindlustunde saavutamisele.

Spetsiifilised eesmärgid

- Keskkonnasäästlike tehnoloogiate rakendamine ettevõtluses
- Puhke- ja turismimajandust toetavad teenused
- Kogukonnateenuste arendamine

Meetme sihtgrupp on mittetulundusühendused (v.a seltsing) ja ettevõtted, kes tegutsevad MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas.

Meetme raames toetatavate tegevuste näited on:

- **investeeringuprojektide ettevalmistamine** – *nt ehitusprojekteerimine, geoloogilised ja geodeetilised uuringud, keskkonnamõtjude hindamine, teostatavus- ja tasuvusanalüüsi koostamine, keskkonna-uuringud jms;*
- **ettevõtte investeeringutoetus** – *nt rakendusuuringud, patenteerimine; investeeringud hoonetesse, põhivarasse, seadmetesse jms; investeeringud majutus- ja toitlustuskohtade loomiseks, aktiivse puhkuse arendamiseks, uute teenuste arendamiseks; erialaste personalikoolituste korraldamine jms.*
- **sotsiaalse ettevõtluse ja kogukonnateenuste arendamine** – *nt objekti ehitamisega seotud investeeringud, teenuste arendamiseks vajalikud soetused; personali erialane koolitus sotsiaalsete ja/või kogukonnateenuste arendamiseks jms.*
- **turundus** – *nt messidel osalemine, turundustrükiste koostamine, suveniiride tootmine, (ühis)turundus jms.*

Meetme raames toetatakse investeeringu elluviimisega seotud kulutusi, tegevuste korraldamise ja/või elluviimisega seotud kulutusi, põhjendatud juhtudel ka soetusi. Kulutused peavad olema mõistlikud ning põhjendatud ja kooskõlas Leader-meetme määrusega.

Toetuse summa sõltuvalt tegevusest on **10 000** kuni **500 000** EEK. Toetuse määr mittetulundusühendustele on kuni 90% ja ettevõtetele kuni 60%. Infrastruktuuri rajamisel on toetusemäär kõigile taotlejaile kuni 60%. Infrastruktuuri-investeeringud on elektrivarustuse, veevarustuse ja

kanalisatsiooni ja telekommunikatsiooni investeeringud ning investeeringud teedesse. Detailsemad taotlemistingimused ja meetmetegevuste vastavuskoodid nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 telgedele on äratoodud strateegia iga-aastases rakenduskavas.

Oodatavad tulemused

Indikaatoritüüp	Indikaator	Sihttase
Väljundid	<ul style="list-style-type: none"> - Toetatud ettevõtmiste arv - Tehtavate investeeringute maht 	30 20 MEEK
Tulemused	<ul style="list-style-type: none"> - Loodud töökohtade arv - Uute/paranenud teenuste hulk - Paranenud ettevõtluse infrastruktuuriobjektide arv - Paranenud/uutest teenustest kasusaajate arv - Keskkonnasäästlikkusele suunatud projektide arv 	25 10 20 8000 8
Mõjud	<ul style="list-style-type: none"> - Külastatavuse kasv - Koostöö piirkonna ettevõtjatega on paranenud - Tööhõive seisund on piirkonnas stabiilne - Teenuste pakkumise sesoonsus on vähenenud ja teenuste kvaliteet tõusnud 	5%

5.3. Strateegia elluviimine ja seire

Strateegia elluviimine on suunatud efektiivsuse saavutamisele:

- **Mõjususe** aspektist – ellu viidavad tegevused peavad omama tegevuspiirkonna jaoks positiivseid tulemusi ja mõjusid.
- **Tõhususe** aspektist – toetused on kasutatud eesmärgipäraselt ning maksimaalselt parimal viisil.

Aastatel 2010-2013 on Ida-Harju Koostöökojal kasutada hinnanguliselt 26-27 miljonit krooni. Sellest kuni 20 % moodustab organisatsiooni eelarve, ülejäänud jagatakse koostöös PRIAga välja projektitoetustena. Töörühmade ja juhatuse koosolekute tulemusena määrati proportsioonid, kui suures mahus ressursse suunatakse iga meetme tegevustele:

MEEDE	OSAKAAL (%)
1.1. TEEME KOOS	20
1.2. KODUKANT KORDA	45
2.1. TÖÖD ja LEIBA	35

Strateegia edukust hinnatakse etapiti, sõltuvalt tulemuste avaldumise ajalistest erinevustest:

Väljund - iseloomustab programmi abil rahastatud tegevusi (n+2 reegel).	Kavandatud saavutustase 2010-2013 elluviidud tegevustele, seega aastaks 2015
Tulemus – iseloomustab meetme või projekti tulemusel loodud kasu või hüve, mis on mõõdetav vahetult või teatud aja möödudes pärast meetme või projekti lõppemist.	Kavandatud saavutustase 2010-2013 elluviidud meetmetele aastaks 2017 (tulemuste avaldumise aeg 1-3 a.)
Mõju – iseloomustab programmi rakendamisel saavutatud pikaajalisi positiivseid üldisi trende.	Kavandatud saavutustase 2010-2013 elluviidud programmile aastaks 2020 (mõjude avaldumise aeg 3-5 a.)

Ida-Harju Koostöökoja roll Leader-meetme rakendamisel on:

- koordineerida taotlusvoorude avamist,
- nõustada ja vastu võtta projektitaotlusi,
- hinnata projekte ja otsustada toetusesaajad,
- jälgida toetusesaaja ja PRIA vahelist suhtlust,
- kaasata ja teavitada piirkonda Leader ettevõtmistest,
- nõustada toetusesaajaid jooksvate probleemide korral,
- teostada regulaarset seiret projektide tulemuslikkuse üle,
- anda välja edulugusid,
- osaleda Leader võrgustiku arendustöös.

5.4. Rakendussätted

Rakendussätted on käesoleva strateegia lahutamatu osa, millega suunatakse strateegia meetmete elluviimist ja seiret. Detailsed juhised töötab välja ja kinnitab Koostöökoja juhatus.

Rakendussätted moodustavad:

1. Projektitoetuste taotlusvoorude teavitamisega seonduv

- Teavitamine (taotlusvoorude avamine, tähtajad, infopäevad, koolitused taotlejatele)
- Abimaterjalide koostamine

2. Projektitoetuse taotlemisega seonduv

- Nõuded taotlejatele ja taotlemise dokumentatsioon
- Projektitaotluste registreerimine ja menetlemine
- Otsusest teavitamine taotlejatele

3. Projektitaotluste hindamiskriteeriumid

Üldised hindamiskriteeriumid sõltumata meetmest	Spetsiifilised hindamiskriteeriumid sõltuvalt meetmest
Projekti mõju eesmärkide saavutamisele	Projekti mõju piirkonna elanike omaalgatusele ja kaasatusele
	Investeeringuobjekti või tegevuse mõju piirkonna elukeskkonna atraktiivsusele
Projekti tehnilise ettevalmistuse kvaliteet	Kasusaajate arv
	Töökohtade loomine
Projekti jätkusuutlikkus	Projekti innovaativsus
	Uute toodete ja/või teenuste lisandumine

4. Hindamiskomisjonide tööga seonduv

- Hindamiskomisjonide moodustamine
- Hindamiskomisjonide töökorra koostamine
- Tehnilise hindamisprotsessi ettevalmistamine

5. Strateegia seire

- Projektide tulemuslikkuse kaardistamine
- Meetme rakendamise aruandlus

6. SEOSD AREGUDOKUMENTIDEGA JA PIIRNEMISED FONDIDEGA

6.1. Eesti Maaelu arengukava 2007-2013

Ida-Harju Koostöökoja piirkonna strateegia prioriteedid, eesmärgid ja tegevused on vastavuses Euroopa Liidu Nõukogu määruse nr 1698/2005 III ja IV telje strateegiasuunistega ja Maaelu Arengukava (MAK) 2007-2013 I ja III telje eesmärkidega, mille kohaselt:

- 1) põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime parandamine panustab tugevale ja dünaamilisele Euroopa põllumajandus- ja toiduainesektorile, keskendudes **teadmiste edasiandmise, moderniseerimise, innovatsiooni ja kvaliteedi prioriteetidele** toiduahelas ning prioriteetsetele sektoritele investeringuteks füüsilisse ja inimkapitali;
- 2) maapiirkondade majanduse mitmekesistamise ja maapiirkondade elanike elukvaliteedi parandamisele suunatud ressursid **aitavad kaasa tööhõive võimaluste ning majanduskasvuks tingimuste loomisele.**

Ida-Harju Koostöökoja Leader strateegia täiendab peamiselt MAK III, aga ka I telje meetmeid:

MEEDE 1.2	NOORTE PÕLLUMAJANDUSTOOTJATE TEGEVUSE ALUSTAMINE (112)
MEEDE 1.4	PÕLLUMAJANDUSETTEVÕTETE AJAKOHASTAMINE (121)
MEEDE 1.6	PÕLLUMAJANDUSTOODETE JA MITTEPUIDULISTELE METSASAADUSTELE LISANDVÄÄRTUSE ANDMINE (123)
MEEDE 1.7	PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUSEKTORIS NING METSANDUSSEKTORIS UUTE TOODETE, TÖÖTLEMISVIISIDE JA TEHNOLOOGIATE ARENDAMINE (121, 124)
MEEDE 3.1	MAJANDUSTEGEVUSE MITMEKESISTAMINE MAAPIIRKONNAS (311, 312, 313)
MEEDE 3.2	KÜLADE UUENDAMINE JA ARENDAMINE (321, 322, 323)

6.2. Maakonna ja kohalike omavalitsuste arengudokumendid

Harju maakonna arengustrateegia 2025

Harju maakond on rahvusvaheliselt aktiivne, koostöö- ja konkurentsivõimeline pealinnaregioon Läänemere piirkonnas, mida iseloomustavad tegus rahvas, kvaliteetne elukeskkond, dünaamiline ettevõtetus ja polütsentriline asustus. Harju maakond on elanikule armas ja külalist inspireeriv. Harju maakonnas sünnivad head arengud läbi avaliku-, era- ja kolmanda sektori koostöö.

Maakonna visiooni aluseks on 3 olulist komponenti, mis on seotud käesoleva strateegia prioriteetide, eesmärkide ja meetmetega:

- **TEGUS RAHVAS** – Harju maakonnas elavad inimesed on teotahtelised ja hoolivad oma elukeskkonnast. Peale tööaega on neil soov ja võimalused tegeleda kodanikualgatuslike ettevõtmistega. Maakonna rahvastik on tasakaalustatud ja seda nii vanuselise koosseisu kui paiknemise osas.
- **KVALITEETNE ELUKESKKOND** – Harju maakonna elukeskkond on selline, mis pakub inimestele võimalusi valida kodukohaks nii suurlinna melu kui maakoha vaikuse. Sõltumata inimese elukohast on talle tagatud kõik vajalikud teenused võrdse kvaliteediga. Harju maakonna elanik saab tarbida avalikke teenuseid, veeta vaba aega ja käia tööl oma elukoha läheduses.
- **TASAKAALUSTATUD RUUMIMUSTER** – Harju maakonnas on logistika, teenuste ja töökoha kättesaadavuse seisukohalt läbimõeldud ja efektiivne ruumimuster, mis võimaldab elanikel ja ettevõtjatel plaanida oma toimetamist pikaajaliselt ja säästlikult. Harju maakonnas on saavutatud tasakaalustatud ja siduv ruumiplaneerimine riigi, maakonna ja omavalitsustasandi koostöös.

Visiooni elluviimise eelduseks on 3 olulist murrangut:

- **MAJANDUSSTRUKTUURI MUUTUS** – Harju maakonna majandus peab liikuma teadmistel põhineva majandusmudeli suunas, mis eeldab kõrgharidussüsteemi suunamist loodus- ja täppisteaduste ning tehnikavaldkondade suunas, suuremaid arendus- ja teadusinvesteeringuid nii riigilt kui ettevõtetelt ning elukestvat õpet. Struktuur, mille tulemuseks on vähese tööjõuga toodetav suur lisandväärtus.
- **POLÜTSENTRILISE ASUSTUSSTRUKTUURI VÄLJAKUJUNEMINE** – Harju maakonna asustusstruktuur ei ole ainult Tallinn ja tema tagamaa vaid on mitmekeskuseline. Olemasolevaid keskusi tihendatakse, nii kujunevad välja piirkondlikud tõmbekeskused, mis pakuvad elanikele õppe-, töö- ja elamisvõimalusi kohapeal, vähendades igapäevast pendelrännet. Polütsentrilise asustusstruktuuri kujunemist toetab ühistranspordi liikide integreerimine, mis võimaldab inimestel paremat maakonnasisest liikumist ja juurdepääsu teenustele.
- **RAHVUSVAHELISELT AKTSEPTEERITAVA PIIRKONNA TEKE** – konkurentsivõime tugevdamiseks peavad Harju maakonna institutsioonid osalema aktiivselt rahvusvahelises koostöös naaberriikide linnadega, eriti Stockholm-Helsingi-Peterburgi regioonidega.

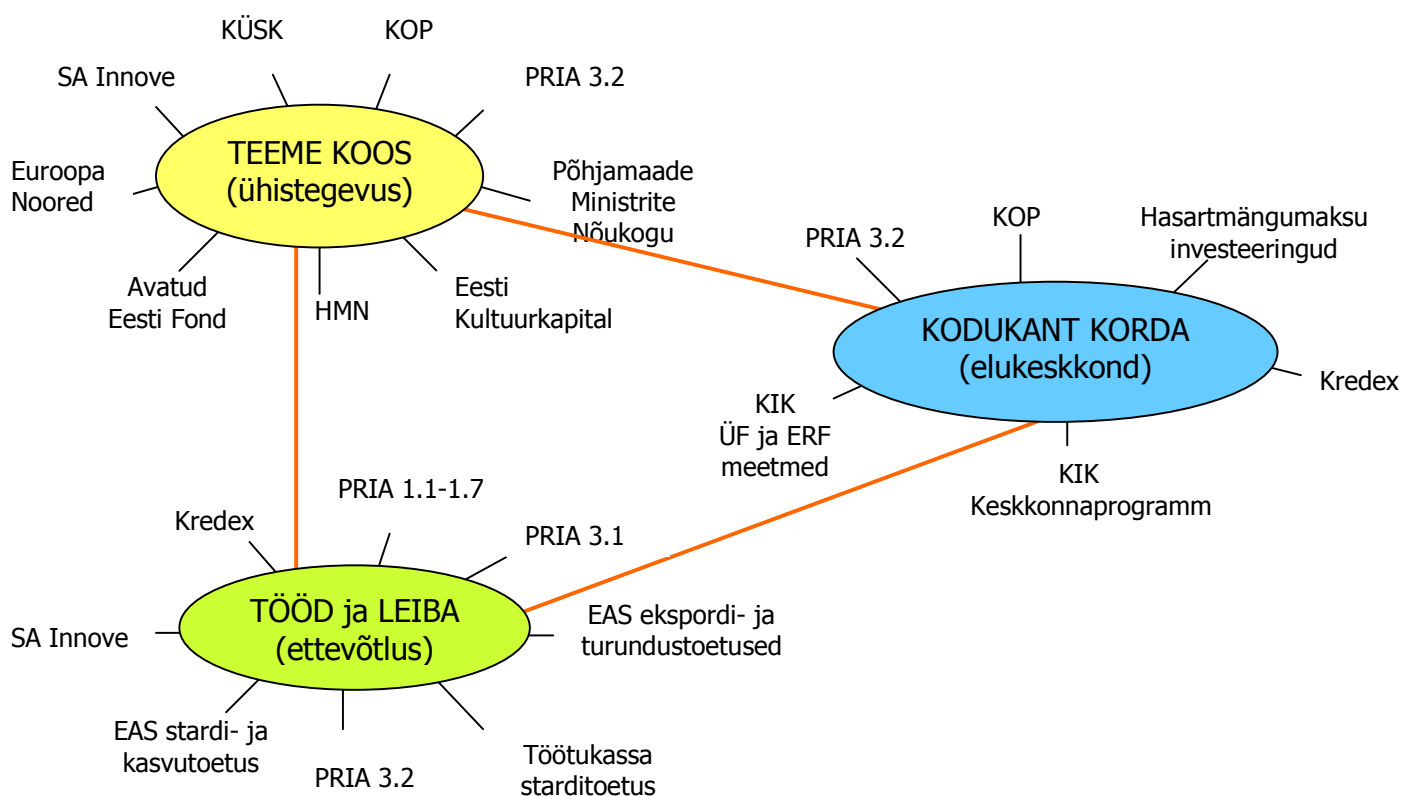
Kohalike omavalitsuste arengukavad

IHKK Leader visioon ja strateegia on seotud ja aitavad kaasa piirkonna kohalike omavalitsuste visiooni elluviimisele. Ida-Harju Koostöökoja Leader strateegia on kooskõlas ja täiendab kõigi nelja kohalike omavalitsuste arenguprioriteete (vt lk 20).

6.3. Piirnemised fondidega

Ida-Harju Koostöökoja strateogia tegevuste väljatöötamisel on arvestatud olemasolevaid Euroopa Liidu struktuurifonde ja Eesti riiklike toetusmeetmeid.

Leader on üks mitmetest maapiirkonna arenguid toetavatest meetmetest. Töörühmad keskendusid eelkõige sellistele tegevustele, mis on alatoetatud või mille osas on taotlejatele tehtud teatud kitsendusi (nt ettevõtjatele) ning mis ei võimalda sektoriteülest koostööd. Kuna investeringuprojektid on mahukad ja Leader-meede kõiki vajadusi ei suuda katta, otsiti tegevusi, mis soodustavad investeringuprojektide ettevalmistamist. Alljärgnevalt on Ida-Harju Koostöökoja meetmete sisukirjelduse kontekstis ära toodud seosed ja võimalused alternatiivsetest toetusprogrammidest, kust on võimalik projektidele rahastust taotleda. Programmide lühendid on lahti seletatud lk 38.

KASUTATUD ALLIKAD

- Aegviidu valla arengukava 2007 - 2015
- Anija valla arengukava 2007-2013
- Ida-Harju Koostöökoja elu-ja ettevõtluskeskkonna uuring, HEAK 2009
- Ida-Harju Koostöökoja tööjõuturu uuring, OÜ Geomedia 2009
- Harju maakonna arengustrateegia 2025 www.harju.ee
- Harju maakonna valdade rahvastikuproгноos aastateks 2006–2020
www.harju.ee (OÜ Geomedia 2007)
- Kohalike omavalitsuste finantsraport, Rahandusministeerium 2009
- Kose valla arengukava 2006-2013
- Linnaregiooni mõjuala analüüs passiivse mobiilpositsioneerimise andmetega
(Tallinna LV, TÜ, Positium LBS, 2007)
- Raasiku valla arengukava 2008-2013

LÜHENDID JA SÕNASELETUSED

AEF – Avatud Eesti Fond

EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

ERF – Euroopa Regionaalarengufond

HMN – Hasartmängumaksu Nõukogu

Innove – Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus

KIK – Keskkonnainvesteeringute Keskus

KOP – Kohaliku omaalgatuse programm

KÜSK – Kodanikuühiskonna Sihtkapital

PRIA – Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet

PRIA 1.1-1.7 – Maaelu Arengukava 2007-2013 põllumajandustoetused ettevõtjatele

PRIA 3.1 – Maaelu Arengukava 2007-2013 meede „Maamajanduse mitmekesistamine“

PRIA 3.2 – Maaelu Arengukava 2007-2013 meede „Külade uuendamise ja arendamise toetus“

ÜF – Ühtekuuluvusfond

Eesmärk – soovitud tulevikku kirjeldav seisund. Üldine eesmärk on kaugem siht, mille saavutamisele on projekt suunatud, kuid milleni jõudmiseks vajatakse mitmete projektide koosmõju (nt stabiilse tööhõive seisundi saavutamine). Otsene eesmärk on soovitud olukord, mida tahetakse saavutada konkreetse projekti tulemusena (nt energiatõhususe suurenemine x %). Eesmärki iseloomustavad tunnused: spetsiifiline (ainulaadsus, teistest projektidest eristuv); mõõdetav (arvuline, protsentides); ajaliselt määratletav; realistlik (teostatav), täpne (selge sõnastus ja arusaadavus).

Innovatsioon – uuenduslikkus, inimtegevuse tulemusena loodud ainulaadne toode, teenus, tehnoloogia või nende uuendus.

Jätkusuutlikkus – antud strateegia kontekstis projekti tulemuste püsivus ja edasi arendamine. Viis, kuidas projekti tulemusi tulevikus hallatakse, kasutatakse ning kuidas toimub edasine arendustegevus.

Meede – omavahel seotud tegevuste kompleks, mis on vajalik ellu rakendada, et saavutada seatud prioriteet, eesmärk, tulemus ja mõju.

Missioon – kirjeldab organisatsiooni olemasolu, väärtushinnanguid ning sihtgruppi, kelle jaoks on organisatsioon loodud.

Mõju – näitaja, mis iseloomustab programmi rakendamisel saavutatud pikaajalisi positiivseid üldisi trende. Mõju ei ole otseselt seotud toetuse saajaga, vaid

puudutab laiemat elanikkonda (nt heaolu kasv, ettevõtluse konkurentsivõime tugevnemine).

Mõjus - plaanitud tegevuste teostatuse ja kavandatud tulemuste saavutatuse määr ehk protsent, mille võrra tegelik väljund ületab oodatud tulemusest. Näitab, kas ollakse võimelised saavutama soovitud tulemusi.

Tulemus – näitaja, mis iseloomustab meetme või projekti tulemusel loodud kasu või hüve, mis on mõõdetav vahetult või teatud aja möödudes pärast meetme või projekti lõppemist (nt koolitusel osalenud töötute tööerakendumise arv)

Tõhusus – plaanitud tegevuste teostamiseks kavandatud ressursside ja tegelikult kasutatud ressursside määr ehk protsent, mille võrra tegelikult kasutatud ressursid ületavad kasutamiseks planeeritud ressursse. Näitab kui optimaalselt on tulemused saavutatud.

Strateegia – antud kontekstis tegevusprogramm, mis lähtub Leader-meetme õiguslikest alustest ja Ida-Harju Koostöökoja rollist määrates organisatsiooni visiooni, eesmärgid, tegevused ja vajalikud ressursid eesmärkide saavutamiseks ning indikaatorid tulemuste hindamiseks.

Visioon – tulevikku kirjeldav seisund, mida teatud ajaks soovitakse saavutada.

Väljund – näitaja, mis iseloomustab programmi abil rahastatud tegevusi ja ning osutab kvantitatiivsetele tulemustele.

LISAD

Lisa 1. Ida-Harju Koostöökoja elu-ja ettevõtluskeskkonna uuring.

Lisa 2. Ida-Harju Koostöökoja tööjõuturu uuring.